

Természetkapcsolat a norvég környezeti nevelésben

(Relationship to Nature in the Norwegian Environmental Education)

Molnár Katalin – Hartl Éva*

Soproni Egyetem, Benedek Elek Pedagógiai Kar
Társadalom-, Szociális és Kommunikációtudományok Intézet
Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet

Kivonat

2017. március 26. és április 3. között Norvégiában, Trondheimben tettünk szakmai látogatást a Dronning Mauds Minne - Høgskolen/Queen Maud University College-ban. A karon óvodapedagógusokat képeznek. Tanulmányutunk alkalmával megismerkedhettünk a képzéssel, azon belül képet kaptunk a környezeti nevelés, a természeti tanulás és fenntarthatóságra nevelés témaköreiről. Szakmai összefoglalónkban kísérletet teszünk – a teljesség igénye nélkül – e szakterületek összefoglalására és összehasonlítására.

Témakörök:

- Norvégia – óvodaügy Norvégiában
- A tudatosság és érzékenység a környezet és a környezeti kihívások iránt; Öko szemlélet avagy Zöld Óvoda
- A természettel való együttélés gyakorlata a Barnehágében.

Kulcsszavak: fenntartható fejlődés, környezeti nevelés, környezettudatos magatartásformálás, tervezés, szervezés, feltételek

Abstract

Between 26 March and 3 April 2017 we conducted job shadowing at Dronning Mauds Minne - Høgskolen/Queen Maud University College in Trondheim, Norway, where kindergarten teachers are trained. During our visit we managed to get insight into the training, including environmental education, learning about nature and education for sustainable development. In our project summary we aim to give a non-exhaustive evaluation and comparison of these fields of education.

Topics:

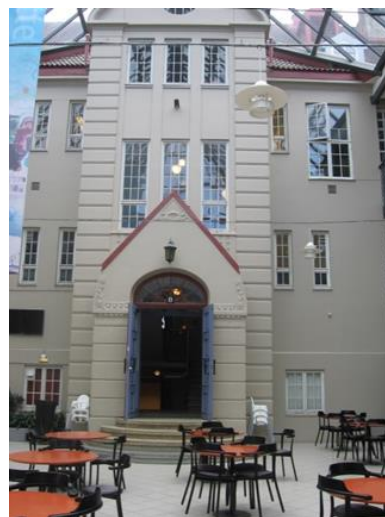
- Norway – kindergarten policy in Norway
- Awareness and sensitivity towards the environment and environmental challenges; ecological approach, i.e. Green Kindergarten
- The practice of cohabiting with nature in the Barnehage.

Keywords: sustainable development, environmental education, environmentally aware attitudes, planning, organising, conditions

* molnar.katalin@uni-sopron.hu; hartl.eva@uni-sopron.hu

1. Norvégia – óvodaügy Norvégiában

Mrs Anne Sine van Marion a Queen Maud University College of Early Childhood Education tanára 2016 őszén látogatást tett intézményünkben, így már felkészülten érkezhettünk Norvégiába. Előadásában bemutatta a norvég óvoda és iskolarendszer, valamint a szociális ellátás főbb pontjait, képet kaphattunk az intézmény küldetéséről, főbb képzési feladatairól is.

1. kép: Queen Maud University College of Early Childhood Education Trondheim

Az egyetem épülete hasonlít a mi karunk épületéhez, azonban első látásra szembetűnő az értékmegőrző szellemiség. A régi és az új épületrész olyan egységben illeszkedik egymáshoz, a környezethez, hogy az inspiráló talán még az oktatási, tanulási tevékenységre is. Jó lehet ilyen szép, harmonikus környezetben dolgozni, tanulni. Az épületben a terek tágasak. A dekorációk főként diákmunkák, egyszerű, de mutatós és esztétikus formában.

2. kép: Újrahasznosítással készült dekorációk

Az udvaron szembetűnő, hogy sokan kerékpárral érkeznek (3. kép). Ez a közlekedési mód jellemző a városban közlekedésre is. A szülők gyermekeiket is kerékpárral, illetve a kerékpár után akasztható kis kocsival szállítják. A közösségi közlekedés is rendkívül szerteágazó, jól követhető és megfizethető.

3. kép: Környezetbarát közlekedés Trondheimben

Tudtuk, hogy Norvégiában a társadalom bizalom alapú, régi hagyománya van a demokráciának – és ezt minden programunknál tapasztaltuk is. Utunk során megtapasztalhattuk, amit már olvastunk, hogy Norvégia 10%-a bevándorló, így szó szerint színesek az emberek. Nem véletlen tehát, hogy a társadalmi fenntarthatóságra nevelés hangsúlyos náluk, vagyis napjaink társadalmi és világ problémáira igyekeznek reagálni. Élményeink és tapasztalataink alapján leírhatjuk, hogy Norvégia láthatóan, érezhetően egy jól működő társadalom, amelynek egyik titka talán az lehet, hogy Norvégiában az értékek, kultúrák és egyéniségek különbözőségét lehetőségként kezelik, s ez érezhető a nevelési és oktatási célokban is. Legszembetűnőbb már érkezésünkkor az volt, hogy mindenhol kisgyermekes anyákat, apákat láthattunk, vidám, kiegyensúlyozott és érdeklődő gyermekekkel. Élték mindennapjaikat, aktív és hasznos részei voltak a napi tevékenységeknek, a mindennapi életnek. Az utcákon, a mindennapi élet során is érezhető volt a nyitottság és a bizalom.

Érdekességek

Óvodáik egyik különlegessége, hogy ahol adnak ebédet, ott helyben készítik azt el, egészséges alapanyagokból. Általában valamilyen zöldséges ételt főznek, ott jártunkkor halpogácsát (igazi halból) készítettek zöldséggel. Egyébként a gyermekek az ételt kis dobozokban otthonról hozzák, és azt délelőtt, délben és délután fogyasztják el. Esetenként teát, „kulacsba valót” az intézményben is kapnak. Az iskolákban már van a szülőknek lehetősége megrendelni a gyermekek étkezését, viszont az is csak hideg étel, bő választékkal. Meglepő volt számunkra, hogy kétféle tej és több gyümölcsle közül is választhattak a tanulók, bő szalámi, tejtermék és zöldség kínálat mellett. Az óvodai étkezés nyugodt körülmények között zajlik, mindenkit megvárnak saját tempója szerint az étkezéskor, azonban a körülmény nem olyan rendezett, „asztali”, mint azt a magyar óvodákban megszokhattuk (4. kép).

4. kép: Szabadban étkező óvodai csoport

A hallgatók, esetenként a szülők is részt vállalhatnak a gyermekek környezetének, játszóhelyének kialakításában. A fotókon (5. kép) azt láthatjuk, milyen eredménnyel zárt egy hallgatói félév, projekt munka, ahol a fő feladat a játszótér, játéktér és eszközkinálat tervezése és kivitelezése volt. A vastag, ám gyermekkézhez illeszkedő faágakat leásták a földbe, összekötötték, kipróbálták, – szóval hosszas, egy féléven át tartó munkafolyamat volt. A magyar szabvány és szabályok szerint mi ezt a játszótérrel nem engednénk még kipróbálni sem a gyermekeinknek! Igen, de hol lesz lehetőség akkor a hallgatói kreativitás ilyen irányú fejlesztésére? Megpróbáljuk majd egyeztetni a lehetőséget és az igényt itthon is!

5. kép: Projekt munka – hallgatók féléves játszótér tervezési feladata

A merészség, a más gondolkodásmód a következő fotók történetének elmondása kapcsán is kérdéseket vehet fel. Az óvodai csoportszobában láttunk érdeklődő gyermekeket, akik épp a naposcsibék táplálkozását, tollászkodását nézegették. A kicsibék egy polcon voltak a melegítő infralámpa alatt. A polc előtt pedig egy kis lépcső segítette a gyerekeket a jobb megfigyelésben, hogy egy szinten lehessenek a látnivalóval. Az óvónőtől megtudtuk, hogy a csibék ott, az óvodái keltetőben keltek ki – azt is láthatjuk, s az élmény olyan friss volt, hogy a tojás is ott volt még a pulton. Csak melléleg jegyezzük meg, hogy mindez a használatban lévő mikrohullámú sütő mellett, a gyermekek eszközeit tisztító mosogatógéptől 1 méterre. A magyar óvodákban ez is elképzelhetetlen lenne. Igaz, így gyermekeink közül csak páran láthatnak tojásból kikelő kicsibét.

6. kép: Kelnek a kicsibék az óvodában

Tanulmányutunk hétvégi programja a tenger melletti ösvény felfedezése volt. Esett az eső, mint sokszor Trondheimben, így mi is az időjáráshoz öltözve vágtunk neki a felfedezésnek. Dél előtt 10 órára megtelt a sétaút gyerekes családokkal, futó, gyors gyalogló és sétáló felnőttekkel. A gyerekek, mint az óvodákban, itt is „vizeztek”. Nem rettentette el őket sem a szél, sem a +2 °C. Örömmel láttuk, hogy a gyerekek mellett főként édesapák voltak,

homokvárat építettek, bicikliztek. Volt, aki íjat készített gyermekeinek, s a látványra sokan megálltak, kérdezték, szemlélődtek, vagyis tapasztalatot gyűjtöttek. Talán épp azért, hogy majd ők is elkészíthessék azt gyermekeiknek.

7. kép: Kirándulók a tengerparton – aktív kikapcsolódás a gyerekekkel

Tanulmányutunk legfőbb célja a szakmai tájékozódás, tapasztalatszerzés volt. Utunk előtt ugyan megneveztünk területeket, azonban jó volt látni, hogy az egyes szakmai területek milyen komplex módon csatlakoznak azokban az intézményekben (bölcsődékben, óvodákban, iskolában és a pedagógus képzés egy területén, a kisgyermeknevelő képzésben), ahol szakmai konzultációt, tapasztalatszerzést élhettünk meg. Fontos volt számunkra az is, hogy a norvég kollégák is érdeklődtek a magyar nevelésügy mindennapjairól, velünk együtt keresték a közös vonásokat és biztattak a látottak saját nevelési és tanítási rendszerünkbe illesztésére. Kapcsolatunk alapja a hallgatói tanulmánycsere is, ősztől két trondheimi diák gyakorol majd a mi intézményeinkben és tanul nálunk, velünk a karunkon.

2. A tudatosság és érzékenység a környezet és a környezeti kihívások iránt; Öko szemlélet avagy Zöld Óvoda

Norvégiában, így a trondheimi képző intézményben is hangsúlyt fektetnek a környezeti nevelésre, szemléletformálásra. A szelektív hulladékgyűjtés keretében a papírt, a műanyagot és a szerves hulladékot gyűjtik külön. Néhol a papírt fűtésére is felhasználják. A fenntarthatóság társadalmi aspektusa az intézményekben is markánsan megjelenik. Intézményeik befogadást tükröztek, jó hangulattal, megfelelő munkatempóval és értékelt munkával. A norvég óvodákban hétféle témakört kell oktatni/tanítani/közvetíteni, de az óvodákra van bízva, hogy ezt miként oldják meg. Az óvoda nevelési és tanítási programjába igyekeznek holisztikusan beépíteni a zöld témaköröket is. A fenntarthatóság is átszövi a mindennapjaikat.

Az öko-vá váláshoz 7 kritériumnak kell megfelelnie annak, aki el szeretné nyerni ezt a címet:

1) Öko-csapat, közösség

Ez a csapat/közösség felelős az intézményben az öko programért. Fontos, hogy elérjék, hogy minél több szereplőt vonjanak be a munkába. Nincs szigorúan meghatározva, hogy kik vegyenek részt benne, de gyerekeknek mindenképp szerepelni kell a csapatban.

2) Környezeti helyzetfeltárás, az óvoda és környékének környezeti helyzete

A helyzetfeltárás keretében ajánlott egy általános felmérést készíteni az óvoda környezeti jellemzőiről, hatásairól különböző témakörökben. Így könnyebb meghatározni, hogy mely

területeken kell sürgősen változtatni, és mi az, ami rendben van (pl. hulladék, biodiverzitás, energia, víz, közlekedés, egészség). A helyzetfeltárás elengedhetetlen az akcióterv előkészítéséhez, amit az óvodapedagógusok írnak le.

8. kép: Kisegér flakonból – díszlet; ...és amit tudni kell a növényekről

Óvodáikban főként gyermekmunka díszítette a falakat. Témaként az évszak, annak jellemzői és egy-egy, a projekt-témának megfelelő vizuális, plasztikus munka volt jellemző (8. kép). Ezen munkafolyamatok a gyermekek kedve, érdeklődése szerint helyezkedtek el a mindennapokban. A technikai megoldást is a gyerekek eszközökkel való ismerkedése eredményezte. Felismerhető volt ugyan a technika, azonban a tényleges kialakítást egy-egy szem, csőr, toll vagy épp farok (madár, róka és egér esetén) odahelyezésével az óvónők tették meg.

3) Akcióterv

Az öko-program legfontosabb része. A helyzetfeltárás alapján készítik el. Fontos, hogy reális legyen, és elérhető. Így lesz motiváló a gyerekek és szüleik számára. Általában rövid, közép és hosszú távú terveket készítenek el, nem terjedelmes leírásokban. Egy-egy évben általában egy témakörre koncentrálnak (fontossági sorrendben). Szempont, hogy minél több gyerek vegyen részt az akcióterv megvalósításában. Ahol lehet, ott az óvoda programjához való kapcsolódást is meg kell jeleníteni, valamint feltüntetni a költségigényeket is. Az akcióterv része a monitorozás, ellenőrzés, valamint a felelősök megnevezése. Látogatásunkkor épp borz projekt volt az egyik óvodában. Ehhez elkészítettek mindent, amire a projekt során szükségük volt. A fotókon (7. kép) látható borz épp az álmennyezetben kukucskál be. Érdekes volt számunkra, hogy még a mennyezetet is megbonthatták, hogy a gyerekeknek érdeklődéskeltően mutassák be a borzok életének egy részét.

7. kép: Borz projekt

4) Monitoring és értékelés

Fontos lépés annak érdekében, hogy az óvodák láthassák az előrehaladást. Mivel a gyerekekkel együtt végzik, ez is köthető az óvoda programjához. Leírják, tervezik azt is, hogy a gyerekek különböző képességei miként és miben fejlődnek. Például probléma megoldás, kritikai gondolkodás, csapatmunka területén. A monitorozás alapján készül el az értékelés, ez alapján pedig évről-évre megújításra kerül az akcióterv. Az elért eredmények ünneplésre adnak okot, az ünneplés pedig igen motiválóan hat a gyerekekre.

5) Óvodai programhoz kapcsolódás

Ez biztosítja, hogy az „öko-ság” valóban szervesen kapcsolódjon az óvoda nevelési programjához. A fenntarthatóság nem egy új területként jelenik meg, hanem közösen találják meg a kapcsolódási pontokat a nálunk úgy fogalmaznánk különböző műveltségi területekkel.

6) Tájékoztatás és bevonás

Fontos része az öko-óvodai programnak a családok és a helyi közösség/ek bevonása. Ez is ösztönzően hat a gyerekekre, másrészt az elért eredmények is fenntarthatóbbak lesznek, ha a helyi közösség is magáénak vallja azokat. A legkülönbözőbb ötletek alkalmazhatók a helyi viszonyoknak megfelelően: pl. akciónapok, rendszeres hulladékgyűjtés, helyi környezetvédelmi lap indítása, információk eljuttatása minden háztartásba stb.

Öko küldetés

Röviden megfogalmazott küldetés, ami kikerülhet emlékeztetőül minden óvodába, akár poszteren is. Tartalmazza az akcióterv főbb pontjait, és azt, hogy mire helyezik a fő hangsúlyt. Ezt a gyerekekkel többnyire közösen fogalmazzák meg, készítik el. Így a gyerekek jobban magukénak érzik az egész programot, a benne való részvételt.

Az első év sikeres teljesítése után kapja meg az intézmény a zöld zászlót. Minden következő évben is meg kell tenni az akciótervnek megfelelő következő lépést – általában egy-egy témakörre koncentrálni –, így évente újítják meg az öko-óvoda/intézmény címet.

3. A természettel való együttélés gyakorlata a barnehage-ban

A tanulmányút során megismerkedtünk a norvég óvoda, a barnehage filozófiájával, sajátosságaival és gyakorlatával. A Trondheimben meglátogatott négy intézményben, a közös filozófiai alapok mellett hasonlóságok és különbségek is megfigyelhetők voltak. Hasonlóság, hogy a barnehage a gyermekek érdeklődésére, a természet iránti kíváncsiságára, a saját megtapasztalására épít. Különbséget tapasztaltunk ugyanakkor a gyermekek csoportszobában és kint, a levegőn eltöltött idejének mértékében.

Az első óvodában a mindennapokat heti váltásban szervezik meg a gyermekeknek. A gyermekcsoportok ebben az intézményben egy hétig a csoportszobában, majd egy hétig egész napot az udvaron töltik. A csoportszoba - héten projekteket dolgoznak fel. A projektek témáit főként a gyermekek ötletei adják. A projekt jegyében barkácsolnak, újrahasznosítanak. Festenek, rajzolnak, énekelnek. Egy-egy projekt addig tart, amíg az a gyermekeket érdekli.

A kinti, szabadlevegős héten minden az udvaron zajlik. A gyermekek döntik el mit, mivel játszanak. A játék során felfedeznek, megtapasztalnak, és az ételt is kint fogyasztják el, amely itt többnyire hideg étel, otthonról hozott szendvics. Az udvaron minden évszakban mindent lehet. Lehet fára mászni, árkot ásni, a hóban, a sárban ülni, építeni, a vízzel játszani, lapátolni, meregetni. A mászókan, a csúszdán ügyeskedni, az udvari játékszerekkel tevékenykedni. A gyermekek nincsenek beszabályozva, minden lehetséges, amire a gyermek önmagától képes.

8. kép: A barnehage udvara

9. kép: Játék a vízzel

A természettel való közvetlen kapcsolat, a természeti jelenségek megfigyelése és átélése, az időjáráshoz való alkalmazkodás a mindennapok része. Ha a kinti, szabadlevegős héten esik az eső, a hó, ha fúj a szél és hideg az idő, mínuszok vannak, a csoport akkor is kint van az udvaron. A norvég filozófia szerint, nincs rossz idő csupán nem megfelelő az öltözet. Ha a gyermekek ruházata, amely vízhatlan ugyan, mégis átázna, nem gond, átöltöznek, és mennek vissza a többiekhez. A szülőknek több váltás, a barnehage által előírt, minden szempontból vízhatlan öltözetet, overálokat, gyapjú kesztyűket, egy ujjast, öt ujjast, csizmát, gumicsizmát, sapkákat kell beszerezniük és bevinniük a gyermekeik az óvodába (10. kép). A megfelelő öltöztetés beszerzése nem olcsó, de mindenki számára kötelező.

A kinti héten reggelenként – a hideg időben napközben is – a gyermekek és a nevelők a hatszögletű sátorra emlékeztető kis gerendaházban gyűlnek össze (11. kép). Tűzet gyújtanak, a tűzgyújtásban a gyermekek is segédkeznek. Majd a tűz köré gyűlnek, körbe ülve beszélgetnek, mesét hallgatnak.

10. kép: Vízhatlan gyermek-overálok

11. kép: Fából készült melegedőhely az udvaron

A barnahage-ban rendszeresek a kirándulások. Fontos számukra a természeti és épített környezet megismertetése, megszerettetése, a természettel való kapcsolat sokoldalú erősítése, és az edzettség, amelynek elérése egyaránt cél. Az egészség fontos, a nevelők elmondása szerint a betegség ritka a gyermekek körében.

Az intézménybe a gyermekek már egy éves kortól beírathatók. A természethez, a viszontagságokhoz, az időjáráshoz való edzés intézményes formában így már korán elkezdődik. A szülők jól felszerelt babakocsikkal hozzák reggel a kicsiket. A meleg bundákkal, esővédővel ellátott babakocsik egész nap az intézményben maradnak és a teraszon, a nap során bármilyen is az idő, alvóhelyként szolgálnak a gyermekeknek (12. kép).

12. kép: Jól felszerelt babakocsik a teraszon

A második általunk felkeresett barnehage, igazi unikum volt a számunkra. Az intézményben minden évszakban, időjárástól függetlenül egész nap kint vannak a gyermekek a szabadlevegőn. A óvoda maga az erdei környezetben található nagy udvar és néhány kiszolgáló helység. A barnehage egyik végében található egy ponyvával borított sátor, ami a hideg ellen nyújt védelmet napközben a gyermekeknek és a felnőtteknek igény szerint. A sátor közepén egy zárt kályha adja a meleget, amely ez esetben is körbeülhető. A sátorba betérve és melegedve a gyermekek nap, mint nap megtapasztalják a tűz jelentőségét az ember életében. De a melegedésnek, beszélgetésnek és mesének a helye a szabadban is megtalálható. A tűzrakás és tűzgyújtás ceremóniája ebben az intézményben is mindennapos, és a tevékenységben a kicsik itt is aktív segítők. Amikor a tűz már lobog együtt a rénszarvasbőrökre telepednek, esznek, beszélgetnek, mesét hallgatnak.

13. kép: Szabadtéri tűzrakó hely
rénszarvasprémekkel

14. kép: Ponyvával borított sátor

Az erdei „játsszótér” sok lehetőséget kínál az alapvetően kíváncsi és érdeklődő gyermekek számára. A gyermekek a természetes környezetben kipróbálhatják önmagukat, egyedül, társal, társakkal játszhatnak, tevékenykedhetnek kedvük szerint. Itt sem korlátozzák a gyermeki szabadságot, ki-ki azzal tesz-vesz, amivel kedve van. Kipróbálhat mindent, mindenhová felmászhatnak, bebújhatnak, de mindent saját maguknak kell kitapasztalniuk.

Az erdei helyszín, mint külső környezeti feltétel mellett, biztosítottak az udvaron más, a játékhoz szükséges eszközök, például homokozó játékok, fakockák, kisautók fémből készült erős, különféle biciklik, hinta, és libikóka is, de megtalálhatók itt az egyszerű, mindenféle fágakból készített mászóak is. Az ágakból készíthető kreatív, és teherbíró udvari játékeszközök

tervezésének és kivitelezésének tudományát a barnehage-ban dolgozó szakképzett nevelők hallgatóként a Dronning Mauds Minne – Høgskolen/Queen Maud University College-ban sajátítják el egy fél éves kurzus keretében, és ezt a tudást kamatoztatják a gyakorlatban.

15. kép: Jó játék fatuskóra mászás

16. kép: Udvari játékeszközök

A harmadik barnehage-ban a számi hagyományok ápolását láthattuk. Ebbe az óvodába számi gyermekek is járnak. A számik a finnugor nyelvcsalád nagyon alacsony számú kisebbsége. Finnország, Norvégia, Svédország és Oroszország (Kola-félsziget) területén élnek körülbelül 80 000-en, a legtöbbben Norvégiában kb. 50 000 fő. Soha nem alkottak önálló államot. Nomád életmódot folytattak, a rideg állattartás mellett a közösség az állatokkal együtt vándorolt. Otthonuk, egy kerek vagy négyszögletes alapú, könnyen felállítható sátor volt, amelynek az alapját ágak és rénszarvasprémek alkotják. A sátor közepén nyílt tűzhely áll, amely fölött lógott a bogrács. Fő tevékenységük a rénszarvas tenyésztés volt és ma is az.

Norvégiában, hogy támogassák a számik életformáját, a számik kizárólagosságot élveznek a rénszarvas-tenyésztésben. Az életformájuk azonban mára már jelentős mértékben modernizálódott. A hagyományos rénszarvastartás és tenyésztés jól felszerelt farmgazdaságokban, motoros szánokkal és terepjárók segítségével történik, a húsipari célok érdekében. Ugyanakkor a számik az országok között szabadon átjáró rénszarvastartáshoz tartozó vándorló életmódja nem változott. A barnehage-ban a számik természettel való együttélésének, a mindennapi élet és a hagyományok óvodai játékban való megjelenését a csoportszobában kialakított számi sátor, az eszközök, a falakon elhelyezett zászló, és a számi ruházatot és hagyományokat bemutató képek sora segítette.

17. kép: Számi sátor a csoportszobában

18. kép: Plüss rénszarvasok a játékhoz

A hegy lábánál fekvő, erdei környezetben található barnehage-ban a gyermekek a mindennapokat kint és bent is töltik. A kint töltött idő mennyisége a benti idővel arányos. Az udvaron

a természetes környezet mellett megtalálható volt a modern épített játszótér is, amit a nevelők elmondása szerint a gyermekek önmaguktól kevésbé vesznek birtokba. Szívesebben játszanak az udvar azon részein, ahol a természetes környezet a jellemző, ahol a víz, árkok, a fák, fatuskók találhatóak. A gyermekek környezettel kapcsolatos tevékenységei, a projektek az udvaron és a csoportszobában is zajlanak. Ott jártunkkor az udvaron a fák törzsére kihelyezett madárképek és hozzárendelt feladatok, kérdések segítségével is tanulhattak a gyermekek a madárvilágról.

A téli sportok közül a sí, a sífutás a norvég emberek kedvelt tevékenysége. Így nem furcsa, ha ennek tanítása már kis korban a barnehage-ban is megkezdődik.

Minden gyermeknek van sífutó léce az óvodában, megfelelő túrafelszerelése, hátizsákja. A gyermekcsoport délelőttként a felszerelésével felmegy a hegyre, és a biztonságosan kialakított sífutó pályán a nevelőkkel együtt élvezik a hó és a sífutás örömeit. A nevelők a hátizsájkjukban minden egyéb, a kint tartózkodáshoz szükséges kelléket magukkal visznek, polifomot amire a hóban le lehet ülni, néhány takarót a hideg ellen. Kint tartózkodnak kora délutánig, az otthonról hozott szendvicseket is ott, a hegyen fogyasztják el az ebédidőben.

19. kép: A gyermekek sífutó felszerelése és tárolóhelye

20. kép: Útrakész hátizsákok

A kirándulások minden évszakban rendszeresek, természetesek. A gyermekek az időjárástól függetlenül mennek az erdőbe. A kirándulások alkalmával ismerkednek a növény és állatvilággal, az erdei ökoszisztémával. Ha a séták alkalmával valami érdekes dolgot találnak, például madárfészket beviszik az óvodába és ott egy üveges szekrénybe helyezve napokig még foglalkoznak vele, beszélgetnek róla.

Végül meglátogattuk a Moholt hallgató faluban található, új építésű, 2016 augusztusában átadott barnehage-t, amely öko-óvoda. Az épület tömör fából készült, a fűtést, melegítést geotermikus hő szolgáltatja. A barnehage-ban a szelektív hulladékgyűjtésre és az újrahasznosításra nagy figyelmet fordítanak. Az intézmény saját konyhával és szakáccsal rendelkezik. Fontos az egészséges étkezés, a meleg ebéd, a friss zöldségek, gyümölcsök fogyasztása. Az öt egységben, a csoportszobákban a gyermekek érdeklődésére, ötleteire építve a megfelelő külső környezeti feltételek biztosításával serkentik a gyermekeket tevékenykedésre, a természetes kíváncsiságuk fenntartására és kielégítésére. A gyermekek ötletein is alapuló projektekkal, a gyermeki szabadság biztosítása mellett a barnehage-ban a „zöld” gyermekek nevelése a cél, akik felelősségérzettel rendelkeznek a természet, és a környezetük iránt. Az óvoda központi részében található nagyterem a mozgás, dráma, tánc és zene színtere. Sok érdekes programot szerveznek itt. Mivel az barnehage a világ számos részéről ide érkező, hosszabb-rövidebb ideig itt tanuló hallgató gyermekeit is fogadja, akik nem tudnak norvégul, működtet egy „angol osztályt” csoportot a 3 éven felüli külföldi gyermekek számára. Talán ebből a specialitásból is adódhat a bent és kint töltött idő aránya. A gyermekek természetesen itt is minden nap kimennek az udvarra, és sétákat tesznek a környéken, de a kint töltött idő kicsit kevesebb. Az udvar

modern, új építésű, a játszótér a gyermeki mozgásfejlődést segíti. Az udvaron a gyermekek szabadon játszhatnak, és a gyermeki fantázia és kreativitás itt is szárnyal, hisz a modern drótkerítés akár lehet egy óriási szövöszék is, amelyre kis fonalszívek szőhetők.

21. kép: Az új öko-óvoda

22. kép: Játszótér az udvaron

4. Összegzés

A környezeti nevelés gyakorlata és fogalma világszerte, így Európában is korábban alakult ki, és csak fokozatosan válik a fenntarthatóság pedagógiai rendszerének részévé. Az egyes országok környezeti nevelési gyakorlatát azok az oktatási dokumentumok szabályozzák, amelyek nemzeti szinten az oktatáspolitikai eszközei. A tanulás tartalmát és követelményeit alapvetően a nemzeti alaptantervek, magtantervek tartalmazzák, amelyekből a helyi tantervek készülnek. Ezekben minden európai ország esetében vannak környezeti nevelési, valamint a fenntarthatóság pedagógiai gyakorlatát meghatározó szövegrészek, fejezetek. Azonban nincs egységes gyakorlat azt illetően, hogy a környezeti nevelés önálló műveltségi terület vagy sem. Fel kell figyelni azonban arra, hogy az külföldi gyakorlat sokkal általánosabban és kiterjedtebben az infúziós módszert alkalmazza, azaz nem különálló műveltségterületként, hanem valamennyi területbe beépítetten valósítja meg a környezeti nevelés célkitűzéseit és követelményeit.

Közös vonás a környezeti nevelésben, hogy a környezeti nevelésnek holisztikusnak kell lenni, egyaránt vizsgálni kell az ökológiai, társadalmi, kulturális problémákat. A vizsgált problémák ismerősek kell, hogy legyenek az érintett korosztály számára az otthoni környezetükből, a lakóközösségből vagy az országukból, mert csak így tudunk segíteni abban, hogy elsajátítsák azt a tudást és készséget, amelynek birtokában megoldhatják majd azokat.

Fontos továbbá az interdiszciplináris megközelítés is.

A fenntarthatóság pedagógiája és a környezeti nevelés kapcsolata sokrétű és történeti eredetű egész Európában. Az EU tagországok és a tagságon kívüliek körében is az erdei óvodai, a terepgyakorlati, a fenntartható fogyasztással és egészségfejlesztéssel kapcsolatos programok megvalósításában, az oktatási programok fejlesztésében, a pedagógusok kompetencia fejlesztésében a szakmai és a szakmai civil szervezetek fontos szerepet töltenek be.

Felhasznált irodalom

<https://www.sit.no/barn/studentbarnehagene>

Személyes jegyzetek és fotók